

HET LANDGOED KEUKENHOF.

Het landgoed Keukenhof ten westen van Lisse bestaat nog dankzij het feit dat het particulier bezit is. Indertijd werd de eigenaar door de Gemeente Lisse een asociale houding verweten omdat hij het bos niet ten behoeve van de bollenteelt wilde laten afgraven. Later zijn er wel eens 'pretpark'-achtige plannen voor het bos geweest en vrij recent heeft men er nog sierheesterpark van willen maken maar ook dat plan is gelukkig van de baan. Terecht, want er zijn immers weinig plaatsen waar het originele karakter van de streek zo goed te zien is.

Het Landgoed Keukenhof omvat een prachtig oud duinbos op de oorspronkelijke strandwal en fraaie weilanden met rijke polderbossen op de oorspronkelijke strandvlakte. Ook in Randstad en Broedvogels wordt op de bijzondere kwaliteiten van het landgoed gewezen.

Het duinbos (oppervl. ca. 55 ha) grenst aan de toeristische trekpleister Keukenhof en bevindt zich tussen Stationsweg en Spekkelaan, met de van Lijndenweg als verbindingsweg en als oostelijke begrenzing. De polderbossen zijn gelegen naar de spoorlijn Haarlem-Leiden en de Leidsevaart toe, in het noorden vanaf de hoogte van de Zwartelaan tussen Lisse en Hillegom en in het zuiden tot aan de gemeentegrens tussen Lisse en Voorhout. De tot het landgoed behorende boerderij Sixenburg, aan de westzijde van de Leidsevaart, ligt op het grondgebied van de gemeente Noordwijkerhout.

Toegang tot het bos verkrijgt men door het bezit van een jaarkaart (inlichtingen bij boswachter Q. van der Meulen, Stationsweg 51 te Lisse).

Op de fiets krijgt men een goede indruk van het gebied door vanaf het station Lisse de route Stationsweg-van Lijndenweg-Spekkelaan-Loosterweg te nemen.

Als men doorrijdt tot aan de weg Sassenheim-Noordwijk, daar rechtsaf gaat en na de spoorwegovergang weer rechtsaf, kan men vanaf de weg langs de Leidsevaart opnieuw een goed beeld van het gebied krijgen.

Even voor het station Lisse passeert men dan de reeds op 17e eeuwse kaarten vermelde boerderij Sixenburg met bijbehorende weilanden.

de vogelbevolking zo veel mogelijk te ontzien.

Al bij de waarnemingen voor het Atlasproject kon ik vaststellen dat de verscheidenheid aan vogels van maand tot maand verrassend was. Afgezien van de weidevogels waren in het voorjaar de grote groepen Goudplevieren (tot 400-500 stuks) opvallend, terwijl in het najaar - naast o.a. Goudplevieren-, vooral Watersnippen veelvuldig gezien konden worden.

Incidenteel zag ik: Wulp, Zwarte Ruiters en Kempmaan. Verder waren, afhankelijk van het seizoen regelmatig aanwezig: Blauwe Reiger, Zilvermeeuw, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Kleine en Grote Mantelmeeuw, Spreeuw, Houtduif (met honderden in het vroege voorjaar), Gele Kwikstaart, Zwarte en Bonte Kraai, Kauw (soms met duizenden), Kramsvogel, Koperwiek, Rietgans en Smient.

En in de omringende bossages: vink-achtigen (waaronder nogal eens Putters), Kool- en Pimpelmeeuw, Roodborst, Merel, lijster, Ekster, Vlaamse Gaai.

In het ruige landje nabij de Steenfabriek (waarboven vaak een Torenvalk) nam ik Kneu, Bosrietzanger en Rietgors waar.

Fuut, Knobbelzwaan, Wilde Eend, Waterhoen en Meerkoet waren (en zijn) broedvogels van omliggende sloten en afwateringen.

Ook in het voorjaar van 1986 was de Elsbroekpolder rijk aan weidevogels te noemen. Ofschoon niet allebroedpogingen succesvol zullen zijn geweest, waren in mei vele alarmerende vogels met jongen waar te nemen. In overleg met de heer Zeestraten, veehouder in het gebied, kom ik uit op de volgende schattingen van aantallen broedparen.:

Grutto	15-20p.	Slobeend	2p.
Kievit	60-70p.	Scholekster	15p.
Tureluur	10-15p.	Veldleeuwerik	10p.

(De laatste twee soorten broeden doorgaans op de aansluitende strook bollenland). Wanneer men bovenstaande aantallen ziet in relatie tot de oppervlakte en de vergelijking maakt met de arceringen in Randstad en Broedvogels (1981) dan wordt duidelijk dat de Elsbroekpolder thans zeker tot de betere weidevogelgebieden van Zuid-Holland behoort.

De natte veenbodem, het voedselaanbod, vooral de duidelijke begrenzing die een zekere mate van rust garandeert en de positieve benadering vanuit het veeteeltbedrijf, zijn allemaal aspecten die hier een goede weidevogelstand mogelijk maken. Het is dan ook volkomen terecht dat de polder als 'belangrijk weidevogelgebied' staat aangegeven op de kaart die deel uitmaakt van het rapport Natuurgebieden, bossen en natuurwaarden in het agrarisch cultuurlandschap dat in 1984 door het Ministerie van Landbouw en Visserij, directie Natuur- en landschapsbehoud, is samengesteld. Helaas correspondeert dit inzicht van de rijksoverheid niet met het beleid op provinciaal niveau.

Triest is het te bedenken dat de polder immers een ernstige bedreiging 'boven het hoofd' hangt. Ik bedoel dan de aanleg van de weg die aangeduid wordt met S20. Deze weg die aan het eind van de jaren tachtig een feit moet zijn, zal het gebied hoe dan ook doorsnijden, ook al kiest men voor de meest zuidelijke variant van de diverse plannen.

Verder vertoont de structuurschets van de Gemeente Hillegom in aansluiting

De laatste mij bekende weidevogel-inventarisatie van het landgoed Keukenhof dateert van 1984 en werd uitgevoerd door een medewerker van Staatsbosbeheer. Deze constateerde aan de westzijde van de Leidsevaart, dus in het gebied van Sixenburg, de volgende aantallen broedparen:

Kievit	21	Grutto	7
Scholekster	15	Slobeend	3
Tureluur	4	Kuifeend	1

Voor de weilanden aan de oostzijde van de spoorlijn, dus naar het duinbos toe, waren de aantallen:

Kievit	29	Tureluur	3
Scholekster	24	Slobeend	5
Grutto	8	Kuifeend	2

Het oude duinbos werd in 1983 en 1984 uitvoerig op broedvogels geïnventariseerd door de heren P. en D. Melman uit Lisse. Bijgaand overzicht geeft een mooi beeld van de aanwezige broedvogelbevolking.

Soort	1977	1983	1984	zeldzaamheid	
				land.	W-Ned
Blauwe Reiger	aanw	14-30	63	IV	V
Wilde Eend	aanw	4-?	2-5	VI	VI
Torenvalk	aanw	0-1	1	IV	IV
Boomvalk	aanw		0-1	III	III
Patrijs	aanw		1	V	V
Fazant	aanw	8-?	5-8	VI	VI
Houtsnip	aanw	0-1	3-5	III	III
Holenduif	afw	5-8	5-8	V	III
Houtduif	aanw	15-25	20-30	VI	VI
Turkse Tortel	aanw	1-2	1-2	VI	VI
Tortel	aanw	15-25	10-15	VI	VI
Koekoek	aanw	2-3	2-3	VI	VI
Steenuil	aanw			IV	IV
Bosuil	aanw	1-2	1-2	III	IV
Ransuil	aanw		2-4	IV	IV
Gr. Specht	aanw	2-3	0-1	IV	III
Gr. Bonte Specht	aanw	5-7	5-9	V	IV
Kl. Bonte Specht	aanw		1-2	III	III
Kuifleeuwerik	afw'		0-(1)	IV	III
Boompieper	afw	0-1	0-1	V	IV
Winterkoning	aanw	18-23	18-22	VI	VI
Heggemus	aanw	0-2	2-3	VI	VI
Roodborst	aanw	25-30	20-30	VI	VI
Nachttegaal	aanw			VI	V
Gekr. Roodstaart	afw	0-1		VI	IV
Merel	aanw	20-25	10-18	VI	VI
Zanglijster	aanw	5-8	4-7	VI	VI
Grote Lijster	aanw			IV	III
Spotvogel	aanw		(0-1)	V	IV
Tuinfluitier	aanw	9-12	6-9	VI	V
Zwartkop	aanw	3-4	4-5	V	V
Tjiftjaf	aanw	5-8	10-12	VI	V
Fitis	aanw	14-18	9-12	VI	VI
Bonte Vliegenv.	afw		0-1	IV	II
Staartmees	aanw	1-2	1-3	V	IV
Glanskop	aanw	3-5	4-7	V	V
Pimpelmees	aanw	17-20	10-15	VI	VI

Soort	1977	1983	1984	zeldzaamheid	
				land	W-Ned
Koolmees	aanw	30-40	25-32	V	VI
Boomkruiper	aanw	5-8	5-8	VI	V
Wielewaal	aanw	1-2	1	IV	III
Vlaamse Gaai	aanw	2-4	2-3	V	IV
Ekster	aanw		1-2	VI	V
Kauw	aanw	5-?	5-10	VI	VI
Zwarte Kraai	aanw		0-1	V	V
Spreeuw	aanw	10-?	7-12	VI	VI
Ringmus	aanw		(0-2)	VI	VI
Vink	aanw	5-7	5-8	VI	V
Groenling	aanw	1-2	0-1	V	VI
Putter	afw			IV	V
Kneu	aanw	0-1		VI	VI
Geelgors	aanw			V	III
Fluiter	aanw	1-2		III	III
Nijlgans	afw		0-1	I	III

Het aantal territoria van de vogelsoorten die broeden in het Lissersbos (landgoed Keukenhof), in seizoen '84 en '83.

De aanwezigheid in '77 is ook aangegeven. De landelijke en regionale zeldzaamheid is in klassen aangegeven (naar Teixeira, 1979 en Vogelwerkgroep Avif. west-Ned 1981).

	landelijk	West-Ned
I zeer schaars	1-50	1-5
II schaars	51-250	6-25
III vrij schaars	251-2500	26-250
IV vrij talrijk	2501-10000	251-1000
V talrijk	10001-50000	1001-5000
VI zeer talrijk	50000	5000

Het landgoed Keukenhof is een soort "tussengebied" als het om de activiteiten van verschillende vogelwerkgroepen gaat.

De inventarisatie van 1977 werd uitgevoerd door leden van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk, P. en D. Melman ondernamen hun inventarisaties op eigen initiatief, terwijl ten behoeve van de Atlas voor Winter- en trekvogels een deel van het landgoed dat in het SOVON-blok 24-58 valt, weer door leden van de WVG Haarlem e.o. werd beoordeeld.

Terugdenkend aan die waarnemingen schieten mij o.a. beelden van kiekendieven en buizerds te binnen. Beide soorten kan men er in het najaar en in de winter verwachten, met name de Buizerd die doorgaans met 8-10 exemplaren aanwezig is. Tot ver in het voorjaar (mei) voeren zij hun vluchten boven het gebied uit, wat uiteraard gedachten aan mogelijke broedgevallen oproept, te meer daar het in vergelijkbare omgevingen Wassenaar/Bloemendaal (zie Randstad en Broedvogels p. 477) al zo ver gekomen is. Het landgoed Keukenhof zou er een geschikte omgeving voor zijn.

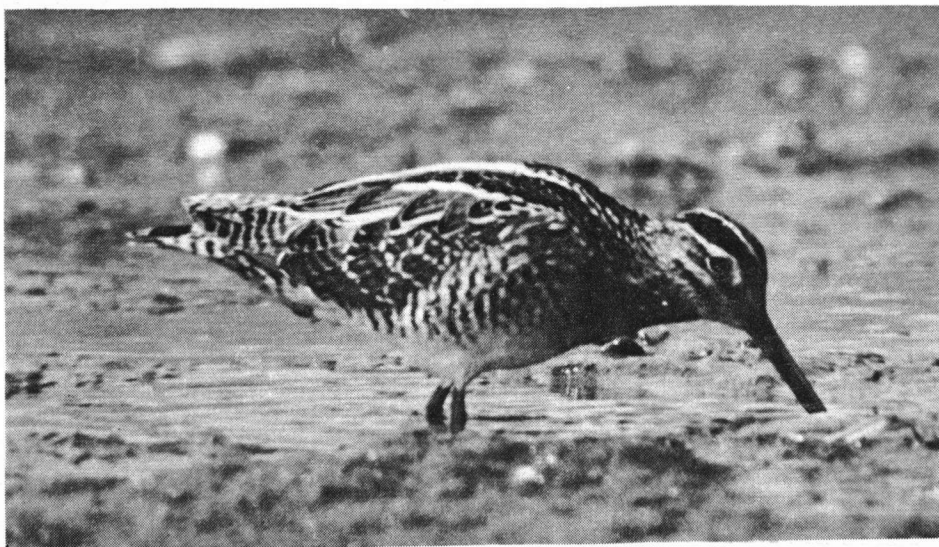
Helaas is het gebied ook weer niet vrij van bedreigingen. Met name het weidegebied dat bij de boerderij Sixenburg ligt zou wel eens binnen niet al te lange tijd het lot 'onspuiting tot bollenland' kunnen ondergaan. Zulke percelen blijven dan agrarisch maar zijn in feite wel 'vogelvrij' verklaard. Dat is een

trieste ontwikkeling die zich niet alleen in de Bollenstreek maar vooral ook in weidegebieden in Noord-Holland voordoet.

Ondanks de wat sombere bovenstaande alinea hoop ik met dit artikel toch duidelijk gemaakt te hebben dat aan de zuidkant van ons werkgebied en dan met name in de Bollenstreek zeker nog wel enige oases te vinden zijn waar men zich op ornithologisch gebied goed kan vermaken, ofschoon er hier en daar wel donkere wolken hangen.

Louis van Trigt.

Met dank aan Peter Melman.

WATERSNIP

Foto: H.VADER